

Selska 112c, 10000 Zagreb

t +385 (0)1 457 23 98

f +385 (0)1 457 23 99

e-mail: kontakt@documenta.hr

www.documenta.hr

Studijska putovanja na mjesta stradanja i sjećanja - program -

Program podupire **Robert Bosch Stiftung**

**MJESTA STRADANJA I SJEĆANJA VEZANA UZ DRUGI SVJETSKI RAT –
Jadovno – Kampor – Goli otok**

23. i 24. rujna 2010.

23.09.2010. 08.00	<i>Polazak s Autobusnog kolodvora, peron 502</i>
11.00	<p>1. Jadovno</p> <p>Zloglasni ustaški logor Jadovno osnovan je po nalogu Eugena Dide Kvaternika, šefa Ustaške nadzorne službe. Logor u Jadovnu je, zajedno s logorima Slana i Metajna na otoku Pagu, činio velebitsko-primorski sustav ustaških koncentracijskih logora sa sjedištem u Gospiću. Uspostavom logorskog sustava Gospić – Velebit – otok Pag u lipnju 1941. godine započinje krajnja etapa Holokausta u NDH: masovno ubijanje. Logoraši su, vlakovima iz cijele Hrvatske, stizali u Gospić gdje bi bili preraspoređivani u jedan od logora. Procjenjuje se da je samo u tim logorima stradalo između 30 000 i 40 000 ljudi, među kojima najviše Srbi, Židovi i komunisti. Nekoliko kilometara od logora nalazi se Šaranova jama, u koju su (uz ostale jame u blizini) Ustaše bacali žive logoraše ili tijela ubijenih. Jedan od načina ubijanja bilo je vezanje skupine od 20 ljudi žicom i zatim ubijanje samo nekoliko njih, čija bi mrtva tijela zatim povukla i ostale u jamu. Spomenik i spomen ploča iznad Šaranove jame devastirani su u 90-tima.</p> <p>Govori: prof. dr. Ivo Goldstein, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet u Zagrebu</p>
15.00	<i>Ukrcavanje na trajekt za Rab</i>
16.30	<p>2. Kampor, Rab</p> <p>Na Rabu su talijanski fašisti od 27. srpnja 1942. do 11. rujna 1943. u logor Kampor prisilno zatočili oko 12.000 Hrvata i Slovenaca iz Gorskog kotara, okolice Rijeke i južne Slovenije, namjeravajući na tom području naseliti Talijane. Tijekom lipnja i srpnja 1943. doveli su iz ustaških logora u zaštićenu internaciju još oko 3.000 Židova. Na sjevernoj strani polja bio je Logor I. odnosno Muški logor. Južno od Muškog logora bio je Logor III ili Ženski logor u koga su smještali žene, djecu invalide i starce. U proljeće 1943. na zapadnom dijelu polja izgrađen je Logor II ili Židovski logor, a na kraju se počeo graditi Logor IV ili Kaznene radionice (sadašnje zgrade Bolnice Kampor) koje do kraja rata nisu dovršene. Groblje su internirci nazvali Logor V. Muški i Ženski logori su bili podijeljeni u četiri sektora kojima su zapovijedali časnici. U barake Židovskog logora internirci su smještani prema logorima odakle su došli. Za nešto više od 13 mjeseci u logoru Kampor umrlo je od gladi, bolesti i nasilja više tisuća ljudi, ali je zbog nedostatne dokumentacije danas poznato tek 1.477 imena umrlih. Računa se da je od 15.000 interniraca umrlo 20 % pa se s pravom ocjenjuje da je logor Kampor bio najzloglasniji talijanski fašistički logor u II svj. ratu.</p> <p>Govore: Josip Andrić, predsjednik Inicijativnog odbora za izgradnju Spomen muzeja Kampor</p> <p>Rhea Ivanuš, Hrvatski povijesni muzej</p>

19.00	<i>Smještaj u hotel, hotelsko naselje San Marino, Lopar večera</i>
20.30	<i>Prikazivanje dokumentarnog filma o logoru Kampor</i>
24.09.2010. 08.00	<i>Doručak, odjava iz hotela</i>
09.00	<i>Polazak brodom na Goli otok</i>
09.30	<p>3. Goli otok</p> <p>Mali nenaseljeni otok (površine 4,5 km²) vlasti nove države (FNRJ) pretvorile su 1949. u strogi zatvor namijenjen isključivo političkim zatvorenicima. Nakon rezolucije Informbiroa i raskida Tita sa Staljinom u njega su zatvarani dokazani i osumnjičeni staljinisti, te članovi Partije i obični građani optuženi za iskazivanje bilo kakvih simpatija ili naklonosti prema SSSR-u. Većina logoraša na otok je došla bez sudskog procesa. Zadaća logora bilo je fizičko i psihičko slamanje pojedinca. Zatvorenici su bili prisiljeni obavljati najteže fizičke poslove u kamenolomu i rudnicima boksita, ljeti na temperaturama i do 40°C, a zimi na jakoj buri. Trpjeli su svakodnevna premlaćivanja i izivljavanja od strane ostalih zatvorenika. Na susjednom otoku Sveti Grgur nalazio se ženski logor.</p> <p>Govore: Josip Andrić, predsjednik Inicijativnog odbora za izgradnju Spomen muzeja Kampor</p> <p>Renata Jambrešić-Kirin, Institut za etnologiju i folkloristiku</p>
13.00	<i>Povratak na Rab, ručak</i>
14.30	<i>Povratak za Zagreb</i>
19.00	<i>Dolazak na Autobusni kolodvor</i>